

Poštnina pavšalirana.

Leto XXIII

**Šoli, mladini
in učiteljstvu!**

Slovenski Učitelj

**Urednik
Fort. Lužar**

**Glasilo jugoslovanskega
krščanskega učiteljstva**

Vsebina:

Prosti čas učiteljice. Nežika Klun.	25
K reformi računskega pouka. Fr. Lužnik. (Dalje.)	31
O razmišljevalni (spekulativni) in praktični metodi dividiranja z desetinskimi števili. M. Heric.	35
Listek. Važnost grškega jezika. I. Kramar.	38
Društvena in stanovska kronika.	42

**1922
Štev. 2.-3.**

DRAGINJSKE DOKLADE AKTIVNIH DRŽAVNIH USLUŽBENCEV OD 1. JANUARJA 1922 DALJE

v smislu zakona, objavljenega v Službenih novinah šte. 54, od dne 10. marca 1922.

Dnevno Din :							
24				26		28	
	razr. III.	IV.	V.	III.	IV.	III.	
	s plačo do 2999 Din	od 3000 do 4999 Din	od 5000 D dalje	od 3000 do 4999 Din	od 5000 Din dalje	od 5000 Din dalje	
Oseb	30 dni	31 dni		30 dni	31 dni	30 dni	31 dni
1	720—	744—		780—	806—	840—	868—
2	870—	899—		930—	961—	990—	1023—
3	1020—	1054—		1080—	1116—	1140—	1178—
4	1170—	1209—		1230—	1271—	1290—	1333—
5	1320—	1364—		1380—	1426—	1440—	1488—
6	1470—	1519—		1530—	1581—	1590—	1643—
7	1620—	1674—		1680—	1736—	1740—	1798—
8	1770—	1829—		1830—	1891—	1890—	1953—
9	1920—	1984—		1980—	2046—	2040—	2108—
10	2070—	2139—		2130—	2201—	2190—	2263—

22		20		17 *		16 *		
	razr. IV.	V.	V.		III.		IV. + V.	
	s plačo do 2999 Din	od 3000 do 4999 Din	do 2999 Din		do 2999 Din		do 2999 Din	
1	660—	682—	600—	620—	510—	527—	480—	496—
2	810—	837—	750—	775—	660—	682—	630—	651—
3	960—	992—	900—	930—	810—	837—	780—	806—
4	1110—	1147—	1050—	1085—	960—	992—	930—	961—
5	1260—	1302—	1200—	1240—	1110—	1147—	1080—	1116—
6	1410—	1457—	1350—	1395—	1260—	1302—	1230—	1271—
7	1560—	1612—	1500—	1550—	1410—	1457—	1380—	1426—
8	1710—	1767—	1650—	1705—	1560—	1612—	1530—	1581—
9	1860—	1922—	1800—	1860—	1710—	1767—	1680—	1736—
10	2010—	2077—	1950—	2015—	1860—	1922—	1830—	1891—

III. = Ljubljana, Maribor in Prekmurje.

IV. = Celje, Kočevje, Kranj, Ločatec, Novo mesto in Ptuj.

V. = vsa ostala službena mesta.

* = pomožni učitelji.

DRAGINJSKE DOKLADE UPOKOJENCEV.

S pokojnino letnih :	do 2999— K	14 Din	dnevno v vseh drag. razredih enako.
	od 3000— K dalje	18 Din	
	do 2999— Din	11 Din	dnevno v III., IV. in V. drag. razredu enako.
	od 3000— Din dalje	12 Din	

Upokojenci (učitelji, -ice) s polno službeno dobo, t. j. taki, ki uživajo 5100 K in več, ali 5000 Din pokojnine, imajo pravico do draginjske doklade v isti višini kakor njihovi tovariši v aktivni službi, in sicer po tistem draginjskem razredu, v katerega spada službeni kraj, v katerem so bili upokojeni. Ako živi upokojenec, ki je bil upokojen v V. draginjskem razredu, v IV. ali III. drag. razredu, prejema drag. dnevnice V. razreda. V slučaju pa, ako je bil upokojen v III. (IV.) drag. razredu in živi v IV. ali V. drag. razredu, mu gredo dnevnice tistega drag. razreda, v katerem živi.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XXIII. LJUBLJANA, 15. februarja 1922.

ŠT. 2.—3.

Prosti čas učiteljice.

Nežika Klun.

Prošnja mojega kolega, da naj sestavim predavanje za zborovanje, me je po daljšem premišljevanju privedla do zaključka, da bi govorila o prostem času učiteljice.¹

Prva točka naj bo gospodinjski študij. Brez dvoma bi si upala trditi, da je za nas učiteljice naloga, da se zanimamo za kmetijsko gospodinjstvo, zlasti me, ki živimo in delamo na ljudskih šolah na kmetih.

Če se utopim v to ali ono uro pouka, bodisi v čitanje ali v realije, bodisi v računstvo ali v spise, povsod potrebujem podatkov iz kmetijstva, gospodarstva in gospodinjstva. Res je, da je marsikatera gdč. koleginja in marsikateri g. kolega prinesel velik zaklad znanosti iz teh predmetov iz svoje hiše zopet v šolo svoji deci, vendar moramo priznati, da nam ta znanost ne zadostuje, zlasti danes, ko se vse modernizira, vse stremi zaboljšanjem, želi po idealnem.

Ne vem, ali nosim to bolezen v srcu, ali je resnica, da me veseli ta študij, in vsak prosti čas uporabim in iščem po knjigah virov, ki bi mi pojasnili katerokoli smer na tej poti, na tem polju.

Ko sem se pred leti vozila z neko učiteljico, Čehinjo, se mi je čudila, da se pri nas na učiteljskih že ne poučuje kmetijsko gospodinjstvo, češ, da je vendar vsaki učiteljici to znanje neobhodno potrebno.

V kolikor mi je znano, se je že večkrat na merodajnih mestih izrekla želja po takem pouku, — koliko in kakšen je bil odmev, pa ne vem.

Od svoje strani bi si upala trditi, da je tak pouk potreben, saj naj bi bila po mojem mnenju učiteljica — zgled našim dekletom in našim materam.

Kakor dobi vsak nauk v šoli, ki ni podprt z zgledom, slab posnetek od strani učencev, tako tudi v naši okolici. In moje mnenje je, da naj bi bilo tudi družinsko in gospodinjsko življenje učiteljice zgled našim dekletom in materam.

Da me pa kdo napačno ne razume, naj dostavim, da je že itak naše življenje in delo zgled, če mi hočemo ali nočemo. Saj ljudstvo brž opazi ne samo dobro in slabo učiteljico, ampak vsakega dobrega in sla-

¹ Predavanje 7. maja 1921 v Velikih Laščah.

bega gospodarja. In v mnogih slučajih ljudstvo ne sodi napačno, javno inenjenje je večkrat pravo.

Pred nedavnim časom mi je pisala žena, ki sama stremi po modernem in lepo urejenem gospodinjstvu, dosledno tako-le: »Kupi si posestvo ter z zgledom pokaži napredno kmetijstvo, ker vidim, da se zelo zanimaš za to. Kaj pomaga gola beseda, beseda miče, zgled vleče, ljudstvo bo videlo in spoznalo, kakor neverni Tomaž, ki je rekel: dokler ne vidim, ne verujem.« Omenjena žena pač ne ve, da meni manjka do teh lepih idealov znanja in materijala — ali povedala je resnico in ta drži.

Neki 60letni gospodar nas je na Štajerskem povabil na svoj dom ter nam razkazoval svoje gospodarsko poslopje, hleve in gnojišče ter zatrjeval: »Tako mora biti. Potovalni učitelj nas je peljal v Valdek, tam smo si ogledali vse poslopje in zdaj sem vse sam tako uredil svoje, po vzorcu.« Strme sem ga poslušala, s kakšno vnemo je razkladal o amonijaku, ki dan za dnevno izpuhitev iz naših gnojišč v zrak, zraven pa kazal svoje gnojišče, češ, tako je pravilno.

Na Štajerskem je prejšnja deželna vlada v stari Avstriji prirejala po posebnih potovalnih učiteljih kmetijstvu poučne shode in doseglo se je ž njimi mnogo.

Če pri nas sedaj nimamo takih učiteljev in takih shodov, ne recimo, kaj pa morem jaz za to, ampak mislimo, da smo tudi mi poslani, da učimo narod, pa bodisi tako ali tako. Naj omenim že prej omenjeno vrlo slovensko ženo, kako mi izprašuje vest v nekem pismu. Pravi: »Veliko dobrega naredi en sam človek v splošno korist ljudstva, ki prav pozna ljudsko dušo in s tem spoznanjem dela.«

Seveda, česar človek sam nima, ne more dati drugim. Vse se ne najde samo. Torej je za nas važno, da dobimo vsaj temeljnih naukov, s katerimi pomagamo ljudstvu.

Primanjkuje nam v tej stroki knjig v našem jeziku, da bi jih ljudstvu dali v roke. Res, da je velezaslužna Mohorjeva družba izdala že lepo število strokovnih knjig, pa ž njimi je, kakor da so prišle za svoj čas prezgodaj v svet. Če pogledamo med ljudstvo, jih ono takrat v največji večini ni čitalo. Raztrgale so se neprečitane, le redke so ostale kje »na straži« pod streho, kot strahovi, da nam vzbujajo vest. Mnoge so bile pisane za tedanje čase za ljudstvo preučeno. V dokaz odlomek iz pisma že omenjene žene, ko mi zatrjuje, da ljudstvo želi in hrepeni po strokovnem časopisju in knjigah. »Priznavam,« piše, »da ljudstvo boleha na tej bolezni, ki bi ji lahko rekli brezbriznost, malomarnost. Jaz pa upam, da bi se mogla le ozdraviti, in to le potom krepkih, jedrnatih in zanimivih člankov v preprosti besedi, da bi ljudstvo težko pričakovalo časopisa in ga pazno čitalo. Strokovne članke bi ljudstvo rado čitalo le tedaj, če bi bili pisani preprostemu ljudstvu popolnoma umljivo. Polagoma bi se jih navajalo do vedno višje naobrazbe. Nemogoče je, da bi ljudstvo kot tako takoj seglo po strokovnem berilu, treba jih je navajati kot otroke v prvem razredu. Polagoma in šlo bi; torej ne čakati v nekem modernem

smislu, da se mora vse samo najti.« Meni so pri tem njenem izvajanju prišla na misel predavanja v naših društvih, kjer živa beseda več izda, kot mrtvo berilo, tudi se neumljivo pojasni, izrazi svoje mnenje itd.

Potem mi še nadalje izprašuje vest tako-le: »Tako bi morala inteligenca dati prostora preprostemu ljudstvu na književnem polju in ljudstvo bi imelo priložnost, povzpeti se do višje naobrazbe. Marsikateri zaklad počiva globoko v duši preprostega človeka, a ni ga, ki bi ga dvignil. Zastavljanje preprostega ljudstva od strani inteligence — to je velika napaka. V splošnem se naša inteligenca drži kot nekaj višjega. Kot človek smo vsi enaki. Čast naobrazbi, a pravi inteligent bi mogel gledati le za tem, da dvigne svojega brata-človeka više in više. Ni človek sam kriv, če je ostal revež, tudi sedanji inteligent bi bil ravno tak, če bi ga ne bili dvignili drugi.«

Mnogo mi je povedala s tem. Meni, ki jo poznam skozi in skozi, se vselej milo stori, kolikorkrat prečitam njena pisma.

Zdi se mi, da bi se potrudila, če bi hotela, samo zanjo, da ji povem kaj novega.

Nam, ki so odprta vrata v tujo književnost, ni treba jadicovati. Stopimo v to ali ono trgovino in kupimo poljubno knjigo, kar nas zanima, preštudirajmo in delimo s svojim bratom.

S tem sem prišla k drugi točki mojega sestavka: Sodelovanje pri naših društvih in zabava učiteljice. Človek je družabno bitje in ni naravno, ako se izogiblje družbe. V tem pa zlasti radi greše naše mlade gđe. koleginje, zlasti če je treba nastopiti v zadnji kmetiški vasi službeno mesto. Zadelavajo si čas morda z neštetimi finimi ročnimi deli v prostem času in vse je opravljeno.

In vendar naše ljudstvo tako željno upira oči v inteligenta, ki mu je poslan v pomoč. (Spomnite se na prej omenjeno ženo.)

V večjih krajih širom naše Slovenije so osnovana številna in različno naslovljena kulturna društva z istim končnim ciljem. Pristopimo k takim društvom, darujmo nekaj prostega časa v naobrazbo našega ljudstva, pa bomo nosili zavest v srcu, da smo storili svojo dolžnost. Mnoga društva po kmetih se pritožujejo, da imajo premalo delavcev.

Opustimo tisto prazno, ničnostno in nizko naziranje, kaj bo ta rekel, kaj oni, kaj sorodniki, nimam časa, ni zame ta oseba, ta družba! Gojimo vzvišenejše misli, podati znanost in resnico kjerkoli in komurkoli, če je le blage volje. Večinoma pa so nas člani veseli, kadar se pokažemo voljni delati. In dela? Ne manjka.

»Ne samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan«, velja danes morda bolj kot kdaj poprej, zlasti še, kar se tiče propagiranja katoliške ideje, katoliških načel.

Narod pa, ki vidi učitelja, da dela in se zanj trudi, ga tudi spoštuje, kakor zasluži. Neki potnik je potoval skozi malo italijansko mesto. Ne vem kako in zakaj, vem le, da ga je pot zapeljala tudi na ondotno poko-

pališče. Tam zagleda krasen spominski kamen na lepo gojenem grobu. Na spomeniku pa čita kratek, pomenljiv naslov: »Naši učiteljci — apostol.«

Ali si morem misliti lepšega poslanstva na svetu, kot je učiteljevanje — apostolat. Skoro bi zavidala to srečno koleginja, ki je tako globoko umela svoj poklic.

Toda mnogokrat se čuje ugovor, češ — ne boš nič opravil, ljudje so taki in taki, ni nič ž njimi. Pripeti se, da se učitelj ali učiteljica kratkotalo ne razume ž njimi. Toda vselej niso ljudje tega krivi. Bodimo odkriti, pa roko na lastno srce.

Mnogokrat imamo tudi mi napake, ki jih sami ne zapazimo na sebi ali se še morda sploh nismo potrudili, da bi napake na sebi izsledili.

Okrtačimo na sebi prah z obleke, izpred prača, potem pa pojdemo in pričnimo čistiti druge, čistiti njih pota in ceste. Študirajmo v družbi in v knjigi in v samotni sobici svoj značaj, pa bomo mileje sodili druge.

Pogovorimo se s šolarjem prav tako prijazno in domače, kot s svojim starim znancem, pa si bo zapomnil naš nastop. In trdim, da bo hrepenel po sestanku, bodisi pri tem ali onem društvu, da se obnovi stara vez naklonjenosti.

Naj omenim tu še naše medsebojno občevanje kot kolegi in kolegince. Ne bodimo si kot deli stroja, da nas vežejo le jermeni šolskih sten in uradnih razgovorov. Tudi tu bodimo ljudstvu luč, ki je ni treba skriti pod mernik, češ, je preostra, prežarka.

S temi mislimi sem se nekoliko oddaljila od svojega načrta, pa zdelo se mi je, da to spada zraven kot oko k luči, in izrazila sem svoje mnenje.

Da preidem k prvotnemu načrtu, sodelujmo pri naših društvih, v kolikor nam čas dopušča!

Govorimo dekletom o vzgoji, o vzgoji značaja, volje, reda in snage, govorimo jim o lepem vedenju, o katoliškem pokretu, o vernosti žene, o potrebi religije, o poklicu gospodinje, govorimo o lastnostih gospodinje. Govorimo o skrbi za stanovanje, o hrani in njeni redilnosti, o napravi hrane, o spravljanju in konserviranju raznih živil in sadja, o obleki in nje nakupu, o ravnanju s perilom. Govorimo jim o moderni živinoreji, modernem mlekarstvu, modernem izdelovanju presnega masla in posnemanju mleka, o izdelovanju sira, o prašičereji, pitanju prašičev in izreji praset, kako je povzdigniti dohodke kurjereje, o shranjevanju jajec.

Govorimo o pridelovanju zelenjadnih rastlin, o pomenu in potrebi gnojenja, o raznih sadnih plemenih itd.

Govorimo o vzgoji otrok, o telesni in duševni vzgoji, o otroški hrani, o vzgojnih sredstvih v družini, o nraštveni vzgoji, o krepostih in napakah.

Govorimo jim iz zdravstva o vrednosti tečne in okusne hrane za telesno moč in zdravje, o tesni obleki in obuvalu, ki je vzrok mnogih bolezni. Govorimo, kako se obvarujemo nalezljivih bolezni. Govorimo o postrežbi bolnikom, o prvi pomoči pri nezgodah in zastrupitvah. Govorimo o higijeni ženskega življenja. Govorimo jim o medsebojnem občevanju v društvih in v družbi.

Slična predavanja bi lahko segala v neskončnost in našla povsod plodna tla.

Kakor vidite, sem se ozrla na stališče žene-matere, saj to bodo po veliki večini naša kmetska dekleta prej ali slej.

Predavajmo jim, kako naj živijo v svojih mladih letih, da bodo kos svoji poznejši veliki nalogi kot mati-gospodinja.

Predavajmo jim o občeivanju z osebami drugega spola. Res da je to stvar vere, krščanskega nauka, pa včasih beseda lajika več zaleže, kot pridiga duhovnika, zlasti če je podprta še z dobrim zgledom.

Če pogledamo v naše sedanje zakone, koliko je nesporazuma, koliko slabe vzgoje otrok, in to vse, ker je mati sama slaba, sama brez vzgoje. Zato ne more dati otroku, česar sama nima. Pomagajmo z raznimi predavanji vzgojiti naša dekleta in mladeniče v katoliške žene, v katoliške može. Ne pozabimo pa, da drugim ne moremo dati, česar sami nimamo. In zato moramo tudi vzgajati sami sebe. Ne mislim tu na to, da smo brez vzgoje, brez značaja. Grešila pa bi na sebi, ako bi trdila, da ne potrebujem nobenega popravila in izpopolnitve svojega značaja.

In največ priložnosti, da spoznam sama sebe, mi daje stik, občeivanje z ljudstvom. Tu opazim, koliko je v meni še prazne domišljavosti, prezirljivosti, nepotrpežljivosti, premalo korenitega študiranja svojega bližnjega. Tu opazim, kako malo imam samostojnosti, zlasti morda kar se tiče katoliškega ponosa. Naj vpletem tu članek, ki ga je prinesel hrvatski list »Život«:¹

»Bilo je lanskega leta. Šetal sem s svojim tovarišem in prijateljem, mladim profesorjem. Najin razgovor je bil jako različen.

Pade beseda tudi o katoliškem pokretu pri nas. Na mojo veliko čudo opazim, da se moj prijatelj drži že leta po strani, pa ko sem ga vprašal, mi odgovori: »Moj dragi, ti veš, da vi še ljudi nimate. Resnica, katoliški pokret je potreben, ali nima ga kdo propagirati. Vsaka dobra ideja mora imeti tudi dobre in nje dostojne zastopnike in propagatorje; ali vi dosedaj nimate nobene dobre in poznane firme, ki bi imela ugled in zaščito v javnosti in ki bi se mogla postaviti na čelo temu pokretu.«

Jaz mu rečem nato: »Dragi moj profesor, čudim se, kako slabo braniš svoje prepričanje, kakor se menja javno mišljenje ali moda. Predpostavim, da nimamo ljudi, da nimamo 'dobre firme', kakor ti praviš, pa ali si se ti zaradi tega oddaljil od katoliškega pokreta, za katerega sam praviš, da je potreben, da se osnuje na čvrstem temelju verskih resnic? Priznaj, brate, da si duševni slabič, da si pod pritiskom javnega mnjenja, kar pa ni baš najboljše izpričevalo za popolnega človeka. Ali naj človek menja svoje uverenje, kakor se menja javno mišljenje ali moda? Ako se prepustimo modi pri nakupovanju zimske ali letne suknje, ali naj se pustimo voditi tudi v vprašanih našega duševnega življenja? Vidiš, brate, kako

¹ V 3. številki januarja 1920 pod naslovom: »Vir esto«, priobčil Senior.

si nedosleden! Ako bi mi v katoliških vrstah imeli večji del inteligence, po tvojih besedah bil bi ti naš aktiven član, a ker je nimamo, si pasiven. Ali si dosleden, popoln človek? Nisi. Otresi se, dragi profesor, te duševne slabosti in bodi popoln človek — esto vir!«

Prijatelj me je pozorno poslušal; na koncu se je posmehtil, me pozdravil ter odšel. Odšel — ali zamišljen.

Ko sem se vračal domov, pričel sem v sebi razmišljati, koliko je mladih ljudi v naših katoliških vrstah (društvih), ki nimajo toliko moralne moči, da bi mogli svoja načela javno braniti ter zastopati. Kaj jim manjka? Manjka jim duševna jakost, manjka jim ono, kar človeka stori človeka — a to je značaj.«

Ali morda pri nas ni slično z našo inteligenco? Koliko bi jih delalo morda v korist našega naroda, pa se boje očitkov. Delali bi, ko bi imeli samostojnost — značaj.

Jaz mislim da nič ne presegam delokroga našega poklica, ako se zavzemam za društveno delo. Živo se spominjam svoje kolegince, ki mi je rekla: »Veš, čutim, da mi daje šola premalo dela, zato sem našla zadovoljstvo v delu pri izobraževalnem društvu in samo to naporno delo me je vzdržalo na višini, ker meni se hoče dela, dela in spet dela.« In res, dela že nad 15 let med dekleti pri društvih.

Seveda je izredno krepkega zdravja, kar mnoga izmed nas morda zelo, zelo pogrēša.

Bodimo ponosne, da imamo tako vzvišen poklic, kot je ravno poklic učiteljice. Ali ni dal Kristus sam ženi diplomo učiteljice? On sam si je odbral ženo za učiteljico. In če je žena po svoji naravi poklicana za materinstvo, je učiteljica po ljubezni.

Če nam je izročena v šoli mladina v vzgojo in smo jo vzgajali v ljubezni in skrbeh, ali naj z oddano odpustnico reče otrok za vselej »z Bogom« svoji gospodični-učiteljici? Zdi se mi, da bi mi bila taka ločitev grenkejša od smrti.

Ali ne bi obteževala svoje vesti, če bi videla, da lahko pomagam tej ali oni deklici z dobro besedo, lepim zgledom, — pa bi ne hotela vsled svoje brezbriznosti.

Ne glejmo samo v otroku, ki sedi pred nami, Kristusa po njegovem nauku: »Kdor te sprejme, mene sprejme,« ampak tudi deklico na razpotju, v vrtincu življenja.

Tu je naš apostolat zlasti naše dni. Za tako delo pa potrebujemo opore, in to najdemo v naši veri, v Kristusu, velikem pedagogu vseh časov.

Da dosežemo ta cilj, da ostanemo s svojimi učenkami v zvezi, v tesnem prijateljstvu, pa zahajajmo med ljudstvo. To bodi naša zabava.

Poslušajte zgodbo neke naše kolegince:

»Sedem let sem službovala v vasici, odtrgani od sveta, in danes, ko sem se ločila, čutim praznoto v svojem srcu. Navezala sem se na ljudi, danes šele vem, kako. Dolge zimske večere so prihajale dekleta v vas, h »gospodični«, prinesle so s seboj ročno delo, pa smo se pogo-

varjale o vsem mogočem. Poznala sem vsako posamezno, njene lastnosti in težnje. In dekleta so mi zaupale, česar še materi niso mogle. Če nas je bila volja, smo zapele kako znano ali se naučile nove. Le prehitro je minul nedeljski popoldan. Včasih smo priredile kako igrico, vsem v pouk in zabavo, ali smo se sešle k predavanju.

In prišel je »zeleni Jurij« in dekleta so se razkropile po njivah. Pa je šla mimo šole Šimonovička, pa se je oglasila »pri gospodični«, češ, pridite nas obiskat po šoli.

Pri sosedovih je obolel Jurček, pa so poslali deklico v šolo: »Pojdi prosit, morda imajo gospodična kako zdravilo.« Ko sem šla z otroki na izprehod, mi je klicala stara mamica z njive: »Kam pa gredo z deco, oni si bodo kar nebesa zaslužili ž njimi?«

Delajmo za narod, pa bo videl naša dela, delajmo za Boga, pa bomo prejeli plačilo!

K reformi računskega pouka.

Fr. Lužnik.

(Dalje.)

Pozneje, ko obvladajo učenci vse osnovne račune in ko se uče že pismenegega računanja, je nazorila polagoma opuščati in otroci izvršujejo račune končno le po predstavi. Tudi pri pismenem računanju naj otroci s a m i iščejo rešitev nalog. Razvijanje normalnega postopka naj odpade tudi pri teh računih. Seveda bodo na ta način napake v začetku neizogibne, a nič zato. Otroci m o r a j o napraviti napake, da se jih vedo pozneje izogibati. Vzemimo najprej en primer iz s e š t e v a n j a. Recimo, da imajo otroci računati to-le nalogo:

$$\begin{array}{r} 652 \\ 594 \\ 987 \\ \hline 2233 \end{array}$$

Če bi hotel učitelj s to nalogo razvijati normalni postopek, bi sešteval - kakor je vobče znano — najprej ednice itd. Če pridejo učenci sami na to misel, dobro. Lahko pa začnejo seštevati tudi pri stotich in v tem slučaju bi dobil račun to-le obliko:

$$\begin{array}{r} 652 \\ 594 \\ 987 \\ \hline 2000 \\ 220 \\ 13 \\ \hline 2233 \end{array}$$

Tu se dajo prav lahko na pamet prišteti stotice k deseticam in ednicam in vsota je v prvem in drugem slučaju ista. Zdaj stopi pred učenca vprašanje: Kateri način je prikladnejši? Da ima prvi način prednost pred drugim, ker je krajši, ve učenec sedaj iz lastne skušnje in odločil se bo brezdvomno za prvega. Dobil pa je učenec o tem boljši vpogled v številčni sestav in številčno razmerje in — kar je glavno — pismenega seštevanja se ni priučil mehanično, ampak z razumom.

Enako naj se postopa tudi pri odštevanju. Poslužujemo se pri pismenem odštevanju v naših šolah dopolnjevalnega načina, po katerem števil pravzaprav ne odštevamo, ampak jih dopolnjujemo. Da otroci ne bodo prišli sami na to misel, je več kot gotovo. Naloga naj bi se glasila n. pr. tako-le: 596 — 258. Poskušali bodo to nalogo rešiti najbrže na ta način, da si bodo pomagali z ustnim odštevanjem, morda tako-le:

$$\begin{array}{r} 596 \\ - 258 \\ \hline = 396 \\ 396 \\ - 58 \\ \hline = 346 \\ 346 \\ - 8 \\ \hline = 338 \end{array}$$

Mogoče je tudi, da pričnejo odštevati najprej ednice itd., kakor je to v drugih državah v navadi:

$$\begin{array}{r} ^{10} \\ 596 \\ - 258 \\ \hline 338 \end{array}$$

Zadeli pa bodo tukaj takoj na oviro. 6 E. — 8 E. ne gre. Treba si je torej »izposoditi« eno desetico: 16 E. — 8 E. = 8 E., 8 D. — 5 D. = 3 D., 5 S. — 2 S. = 3 S. Da je ta način veliko primernejši kakor prvi, uvidi vsak otrok. Vpeljemo pa jih prav lahko tudi v odštevalni način dopolnjevanja, ki se bo gotovo tudi učencem zdel najbolj uporabljiv. Kühnel priporoča za to naslednji postopek: Na tablo napišemo n. pr. nalogo:

$$\begin{array}{r} 356 \\ + 223 \\ \hline 579 \end{array}$$

Ko jo učenec izračuna, zberemo drugo število, kakor bi se zgodilo to iz neprevidnosti, čakamo par sekund in se vprašamo potem sami, zakaj smo pravzaprav to storili. Ker trenutno ne moremo najti na to odgovora, jo hočemo zopet napisati na prejšnje mesto. Nekateri učenci jo vedo še na pamet. Sicer pa se lahko takoj prepričamo, če so pogodili pravo število: treba nam je le še enkrat seštevati. Učitelj nato: Jaz pa znam povedati število, ne da bi ga kdaj prej videl. Temu se otroci izprva čudijo, kmalu pa se seveda sami prepričajo, da to ni nikaka umetnost in da tudi oni to znajo. Izbere se primerna naloga, n. pr.:

$$\begin{array}{r} 413 \\ + \\ \hline 796 \end{array}$$

Učenci tvarjajo nato sami nekaj takih primerov in jih izračunavajo. Pismenega odštevanja, kakršno je obično pri nas, se učenci na ta način priuče takorekoč igraje. Seveda je treba dati pozneje tem nalogam ono obliko, ki se rabi pri odštevanju.

Prehajam k m n o ž e n j u. Za zgled, kako naj bi se postopalo pri tej računski operaciji, vzemimo nalogo: 312×24 . Morda predlaga kateri izmed učencev, da pomnožimo 312 najprej z 2, potem s 4 in to potem seštejemo. Ne dobimo sicer na ta način pravega produkta, a predlog učenčev naj se kljub temu sprejme. Napaka, ki jo bo pri tem napravil, ga bo zmodrila, da se je bo vprihodnje tem lažje znal izogniti. Računali bodo učenci morda na ta-le način:

$$\begin{array}{r} 312 \times 24 \\ \hline 300 \times 2 = 600 \\ 10 \times 2 = 20 \\ 2 \times 2 = 4 \\ 300 \times 4 = 1200 \\ 10 \times 4 = 40 \\ 2 \times 4 = 8 \\ \hline 300 \times 24 = 1872 \end{array}$$

Da je produkt premajhen, spoznajo zdaj prav lahko vsi učenci. Množiti imamo vendar s 24 in dobiti bi morali večje število tudi v slučaju, da bi imeli množiti le z 10! Kje je napaka? Preglejmo račun še enkrat! Množili smo najprej z 2, potem s 4, torej smo množili pravzaprav le s 6! Toda že se oglašajo učenci: Množiti moramo najprej z 20, ne z 2! Račun se popravi, a pišejo ga učenci še vedno v isti obliki:

$$\begin{array}{r}
 312 \times 24 \\
 \hline
 300 \times 20 = 6000 \\
 10 \times 20 = 200 \\
 2 \times 20 = 40 \\
 300 \times 4 = 1200 \\
 10 \times 4 = 40 \\
 2 \times 4 = 8 \\
 \hline
 312 \times 24 = 7488
 \end{array}$$

Umevno je, da pri tem načinu množenja ne ostanemo in da skušamo najti primernejšega, krajšega. Polagoma pridejo najbrž učenci sami na to misel, da je bolje, če začnemo množiti pri ednicah in računih dobe naslednjo obliko:

$$\begin{array}{r}
 312 \times 24 \\
 \hline
 6240 \\
 1248 \\
 \hline
 7488
 \end{array}$$

Pripominjam pa tukaj, da pri množenju z deseticami nikakor ni priporočljivo spuščati ničlo na koncu, dokler se otroci ne navadijo množenja dodobra. V tem slučaju bi učenci pri množenju z ednicami pisali številke za eno mesto na desno (oziroma na levo) *le me h a n i č n o*.

Tudi pri deljenju naj otroci v začetnih vajah izpolnjujejo prazna številčna mesta z ničlami. Računajo naj n. pr. tako-le:

$$\begin{array}{r}
 1704 : 8 \\
 \hline
 1600 : 8 = 200 \\
 104 \\
 80 : 8 = 10 \\
 \hline
 24 : 8 = 3 \\
 \hline
 213
 \end{array}$$

Veliko bolj umljiv je učencem ta postopek kot pa ta-le:

$$\begin{array}{r}
 1704 : 8 = 213 \\
 16 \\
 \hline
 10 \\
 = 8 \\
 \hline
 24 \\
 24 \\
 \hline
 ==
 \end{array}$$

zato pa je prva, daljša oblika za začetne vaje veliko bolj priporočljiva, kot druga okrajšana.

Pa mi morda kdo poreče: Čemu zavajati otroka na stranpota? Čemu toliko računskih oblik? Otrok morda ne bo znal nazadnje ne prve, ne druge. Bodimo zadovoljni, da obvladajo otroci le eno, kakor jo predpisuje računica. Slab je ta ugovor! Ravno to je dresura, dril, mehanizem, in tega se nam je izogibati! Res je sicer tudi mehanična spretnost v računstvu potrebna, a mehanizem je na mestu šele takrat, ko dobi učenec jasen vpogled v številčno razmerje pri posameznih operacijah, ko izvršuje račune z zavestjo, da razume prav natanko, zakaj mu je računati tako in ne drugače. Več formalne izobrazbe je treba otrokom, materialna izobrazba pride potem sama od sebe!

(Konec prihodnjič.)

O razmišljevalni (spekulativni) in praktični metodi dividiranja z desetinskimi števili.

Matija Heric.

Kdor je pozorno zasledoval napredovanje učencev v računanju, zlasti na višji stopnji ljudskih šol, ta je opazal, da so v vseh štirih načinih računanja s celimi števili dobro podkovani. Tudi v seštevanju, odštevanju in množenju desetinskih števil so uspehi povoljni, samo v dividiranju z desetinskim številom večina učencev ne doseže potrebne spretnosti; zlasti v poletnem tečaju oproščeni, med njimi celo nadarjeni, ki so imeli v računstvu prav dober red, ne znajo več določiti vrednote količnikove, ko so po prestalih počitnicah zopet prišli v šolo.

Da se ne doseže zaželjena spretnost pri dividiranju z desetinskim številom, tega je deloma kriva spekulativna metoda, ako se dosledno rabi tudi takrat, ko gre za vaje in uporabo. Toda ta metoda, po kateri se po sklepanju naravnost določi prava vrednota količnikova, odgovarja kar najbolj zahtevam formalno izobražujočega pouka ter ima v tem oziru velik pomen, da razsodnost in razumnost izborna pospešuje in krepi. Vsak učitelj bo zato v prvi vrsti dal prednost tej metodi in ne bo brez vzroka krenil na drugo pot, dasi ga bo cvirala slaba nadarjenost nekaterih učencev, povrh pa še učila izkušnja, da določitev mestne vrednosti tudi nadarjenim otrokom dela težkoče.

Po stari metodi se delitev z desetinskim številom vrši po ovinkih, in sicer se delitelj s pomočjo množitve izpremeni v celo število ter se tako mehanično določi vrednota količnikova. V istini torej ta operacija, ki se še dandanes šopiri po naših računicah, ni delitev z desetinskim, marveč s celim številom. To je tudi izprevidel neki vrlo sodelujoč učenec mojega razreda. Ta je nekoč, ko smo reševali uporabne naloge, nenadno izustil, češ, da ne delimo z desetinskim številom. Nato sem mu odgovoril, da bom ob priložnosti učencem pokazal delitev z desetinskim številom v smislu postopanja, razjasnjenege v tej razpravi.

Zastarelo metodo so novejši računarji s stališča formalne metodike po pravici zavržli, dasi ima vsaj praktično vrednost, ker jo tudi slabo nadarjeni učenci razumejo. Stara šola je premalo izobrazevala razumnost ter zaradi šablone ni gojila samostojnosti, a nova šola presilno napačenja duševne moči osobito manj nadarjenih učencev, ker povsem ne upošteva njih osebnosti. Torej bomo morali individualizirati, presojujoč vsakega učenca po njegovi zmožnosti, da bo vsak posamezen v računanju dosegel predpisani smoter. Zato pa potrebujemo v pojmovanju divediranja z desetinskim številom dve metodi, in sicer spekulativno za nadarjene učence, kar potrjuje nenadna opazka navedenega razglobljajočega učenca, in za manj nadarjene praktično, ki se naravnost razvije ali poda iz spekulativnega postopanja. In po tej lahkoumljivi metodi bomo iz praktičnih czirov splošno izvrševali uporabne naloge.

Evo zgled:

$$436 \cdot 24 \text{ K} : 63 \cdot 4 =$$

Po spekulativni metodi bo razrednik postopal tako-le: Učitelj (U): Koliko mest mora imeti prvi delski deljenec? Otrok (O): 4 mesta. (Potegnimo obočno črto!) U: Katero vrednoto imajo ta mesta kot število? O: To je 4362 desetin. U: (To je delitev): Katero vrednoto dobimo, ako 4362 desetin delimo s 634 celimi? O: Desetine. U: Katero vrednoto ima naš delitelj? O: Desetine; torej samo deseti del deliteljevih celot. U: Kolik bo torej naš količnik? O: Desetkrat tolik; torej bodo prvo veljavno mesto ednice.

Ko je učitelj več takih zgledov pojasnil, bodo nadarjeni učenci kmalu sami znali določiti prvo mesto količnikovo ter uspešno reševali slične naloge. Težje bodo to postopanje razumeli slabo nadarjeni učenci. Sicer se bodo nekateri iz odgovorov dobrih učencev naučili najti prvo številko količnikovo, a od teh učencev bo zelo malo zmožnih, vrednoto samostojno in pravilno določiti.

Zato potrebujemo neko lažje umljivo metodo, ki se bistveno ne razločuje od spekulativne. V to svrhu nam je ponoviti množitev desetinskih števil.

N. pr.:

$$42 \cdot 78 \text{ kg} \times 36 \cdot 4 =$$

To učencem že znano množitev hočemo kratko podati. Začenši z ednicami množiteljevimi dobimo kot prvi delski zmnožek »stotine«, torej dado desetkrat manjše »desetine« kot prvi delski zmnožek »tisočine«. Tako dobimo za prvi zmnožek tri desetinska mesta. Čisto mehanično računanje sloni torej tukaj na seštevanju desetink obeh činiteljev, in to ne velja samo za prvi delski zmnožek, marveč tudi za končni zmnožek. Po mojem prepričanju razumejo to tudi slabo nadarjeni učenci ter vsak čas prav lahko izvršujejo množitve desetinskih števil.

Ako to mehanično pravilo primerno porabimo pri dividiranju z desetinskim številom, najdemo na sledečem že zgoraj navedenem zgledu dividiranja to-le:

$$\overset{E}{436\dot{2}4} K : 63\dot{4} = \overset{E}{..}$$

Tukaj potrebujemo 4 mesta delskega deljenca, torej 4362 desetin, in dobili bi v količniku tudi desetine, ako bi bil delitelj celo število. Ker pa ima ta vrednoto »desetin«, torej eno desetinsko mesto, sledi iz tega desetkrat en količnik, to so ednice, ki stoje za eno mesto proti levi. Torej opazamo napram množenju pri dividiranju prav nasprotje, in sicer docela mehanično — odštevanje števila desetink deliteljevih od števila delskega deljenca. Zato nam je pri delitelju z eno desetinko (glej prvi zgled!) s kljukico označiti eno mesto delskega deljenca, pri delitelju z dvema desetinkama n. pr.

$$\overset{D}{64\dot{7}2} \text{ kg} : 4\dot{9}2 = \overset{D}{..}$$

s kljukico označiti dve mesti delskega deljenca, in pri delitelju s tremi desetinkami, n. pr.:

$$\overset{St}{786\dot{3}4} \text{ m} : 5\dot{3}46 = \overset{St}{...}$$

tri mesta delskega deljenca itd., da mehanično določimo mestno vrednoto količnikovo, oziroma prvo mesto količnikovo.

Da bodo učenci natančno znali določiti mestno vrednoto, še končno sledi zgled:

$$\overset{D}{73\dot{7}85} \text{ km} : 2\dot{6}5 = \overset{D}{..}$$

Tukaj nam je treba za prvi delski deljenec troje pod obočno črto zaznamovanih mest. Od teh odštevi dve mesti, odgovarjajoči dvema desetinkama deliteljevima, dobimo kot najbližjo vrednoto desetice (6), ki tudi odgovarja prvemu veljavnemu mestu količnikovemu.

Iz podanih štirih zgledov jasno spoznamo, da se ta mehanična določitev mestne vrednote, oziroma prve številke količnikove po odštevanju števila desetinskih mest deliteljevih od mest delskega deljenca poda iz spekulativne metode. In prav ta lahko umljiva metoda ne usposobi samo slabih učencev, da zanesljivo računajo, marveč pouči tudi nadarjene, da je v praksi enostavneje postopati; kajti nobenemu praktičnemu računarju ne bo prišlo na misel, pri vsakem dividiranju premišljati podrobni in obširni sklep.

Jedro podane razprave shvatajoč razvidi vsak misleč sotrudnik, da ima ta moderna metoda določitve mestne vrednote pri dividiranju z desetinskim številom dvojno stran, in sicer 1. spekulativno ali razmišljujočo in ustrezajočo nadarjenim učencem, ki to postopanje lahko pojmi; 2. mehanično, pripravno za hitro računanje, in prav to usposobi vsakega učenca brez izjeme, sigurno in zanesljivo določati vrednoto količnikovo,

spretno reševati razne uporabne naloge ter mu obenem zdatno olajšati v I. razredu meščanske šole skrajšano dividiranje, ker bo po mojem prepričanju učenec torej zmožen natančno določiti mestno vrednoto količnikovo.

Pri koncu sem.

V tej razpravi sem hotel na zgledih kolikortoliko dokazati, da so se tudi v računstvu zastarele metode preživele. To dejstvo je jasno dokazal v razpravi navedeni premeteni učenec mojega razreda. Videl je na šolski tabli, da je delitelj kot desetinsko število naredil metamorfozo, se prelevil v celo število ter dobil celo drugo, novo obliko. O tej metamorfozi je menda bistri učenec razmišljal, češ, zakaj ne delimo z desetinskim številom, marveč gremo po ovinkih, kakor maček okoli vrele kaše. Ako bi takrat ne bil poznal spekulativne metode, bi dotičnega učenca zavrnil, češ, da z desetinskim številom ni mogoče deliti. Tako bi pokazal v računstvu, ki spada v okrožje ljudske šole, svojo slabost in nevednost, ki bi mi jo učenec gotovo pozneje očital, ko bi slučajno vsled študij spoznal, da se da tudi naravno deliti z desetinskim številom.

Vsled tega presenetljivega dogodka mi je bila tudi dolžnost, učiteljstvu razjasniti in priporočati, da obče premotriva v računstvu spekulativno in posebej v razpravi pojasnjeno praktično metodo dividiranja z desetinskim številom.

Končno pa še vabim sestavitelje ljudskošolskih računnic, da ustrezajoči naprednemu, modernemu duhu sedanjega časa, zlasti podano praktično neposredno iz spekulativne sledečo metodo dividiranja z desetinskim številom, uvedejo v nove računice.

Važnost grškega jezika.¹

I. Kramar.

Boj proti humanistični gimnaziji, posebno proti grščini, je splošen. Strah pred grščino je bil odnekdaj velik, ker je bilo zlasti v starih šolah znanje grščine *conditio sine qua non*. Grški jezik je pa resnično tako težek, da ga je malokdo obvladal, in redki so bili učenci, kateri so imeli veselje do grščine. Kdor je propadel v tretji šoli, je bila gotovo grščina vzrok. Pa tudi po celi gimnaziji je bil staroklasični grški jezik učencem veliko breme in kamen spotike. Kdo je vzrok, da so učenci odnekdaj imeli tako malo veselja do grškega jezika? Deloma knjige, ki so bile preobširne ter nejasne, deloma učitelji, ki niso zanimivo raz-

¹ Ta lahko umljiv članek smo sprejeli v naš zbornik, ker je sedaj na dnevnem redu vprašanje o obstoju humanističnih gimnazij. Pri tem opozarjamo tudi na zadevno poročilo dr. Jos. Tomiška o latinščini in grščini v »Pedagoškem Letopisu« Slovesne šolske Matice I. 1901. Glede raznovrstne izreke grškega jezika in določitve njega pisave glej članek, ki ga je spisal V. P. v listu za srednješolsko mladino »Mentorju« 1908/09, št. 12. — Uredništvo.

lagali skrivnosti grškega jezika. Gotovo je, da je malokdo izmed učiteljev sposoben, da bi jasno in zanimivo razlagal svoj predmet, posebno staroklasične jezike. Posebna sposobnost za predavanje in pojasnjevanje je pač dar, ki ga Bog ne deli mnogim. Pri branju grških klasikov se je gledalo le na gladko prestavo, da se je zdelo, kakor da gre za dobro nemščino, ne pa za grščino. Zato so učenci nemške narodnosti mnogo lažje izhajali v grščini kakor učenci slovenske narodnosti, četudi bi bilo moralo biti narobe, če primerjamo bistvo in sorodnost raznih jezikov. Premalo pa se je oziralo na kulturno zgodovino starih Grkov, ki je razvidna skoraj iz vsakega stavka grških klasikov. Zato učenec večkrat ni vedel, kaj prestavlja, v kakšni zvezi so vsi oddelki med seboj, kakšna zgodovina in kultura se vrši pred njegovimi očmi, oziraje se seveda na čas, v katerem se vse to godi. Učenec se je le gulil na vso moč s prestavo iz raznih pripomočkov, da bi dobil dober red iz grščine. Zapustivši gimnazijo, pa svojemu velikemu trudu ni imel primerne koristi od grščine.

Ker ta jezik gotovo ne bo stal nikoli več tako v ospredju, kakor nekdanj, je treba vse knjige in vso metodo poučevanja tako spremeniti in prilagoditi, da se bodo učenci z večjim veseljem učili znamenite grščine ter z manjšim trudom dosegli povoljne uspehe. V spodnji gimnaziji se je pač treba natančno učiti slovnice ter se vaditi v domačih in šolskih nalogah, in sicer bistveno, a to dobro, v zgornji gimnaziji pa bi bilo bolje več brati iz klasikov, pismene naloge pa omejiti, oziroma prestavljati iz grščine na slovenščino, ker še v nekdanji stari šoli je v osmem razredu malokdo še znal razne oblike in konstrukcije. Kakšne uspehe bodo dosegli, bo pokazala prihodnost. Nespametno bi bilo popolnoma ukiniti stari grški jezik, kakor namerava prosvetno ministrstvo ter tako pretrgati vez starega sveta z novim svetom, izpodmakniti bazo, na kateri sloni znanost in umetnost novega časa. Kako bi mogli naši učenjaki brez znanja grščine zasledovati zgodovino in kulturo nam tako blizu stoječih starih narodov po knjigah in spomenikih! Kako bi se mogli sklicevati krščanski filozofi na največja misleca starega veka, na Platona in Aristotela, ki sta Boga Stvarnika dokaj jasno dokazala iz vidnega sveta!

O tem, je li pouk klasičnih jezikov v naših srednjih šolah sploh še potreben, sta razpravljala že znana strokovnjaka gg. prof. dr. Debevec in Dolenc v »Času« leta 1919. Jaz kot nestrokovnjak hočem nekaj malega omeniti o važnosti in potrebi grščine s posebnim ozirom na bogoslovno vedo. Moj spis ni znanstvena razprava, ampak poljudna bramba grškega jezika. Tudi je pomota, da se grščina, ki se rabi v bogoslovni vedi, v nekoliko razlikuje od klasične grščine, četudi je gotovo, da je sv. Hieronim dobro poznal klasične jezike, a v njegovi dobi se niso več rabili v govoru in pisavi, ker so bili preokorni, ampak so se rabili vulgarni jeziki. Vendar je klasična grščina kakor tudi latinščina podlaga vsaki drugi grščini in latinščini.

Važno dejstvo je, da je sv. pismo novega zakona v najtesnejši zvezi z grškim jezikom. Po strokovnjakih bogoslovcih je dovolj jasno dokazano, da je bila vsa svetopisemska zbirka dokončana v drugi polovici prvega stoletja po Kristusu. Sv. evangelist Matej je svoj evangelij pisal med letom 40. in 60. po Kristusu sicer v hebrejskem jeziku, oziroma v tedanjem navadnem aramejskem jeziku, ker ga je pisal Judom, ki so bili postali kristjani. Toda nedvomno je bil precej, ko je bil spisan, prestavljen v grški jezik za kristjane, bivše pogane, ker ti niso razumeli hebrejskega jezika, ampak so znali samo grško.

Sv. Marko je spisal svoj evangelij pod vodstvom sv. Petra, prvaka apostolov, med letom 50. in 63. v Rimu v grškem jeziku, ki je bil po vseh vzhodnih in zahodnih deželah takrat najbolj razširjen, da so še Judje v Rimu bolj grško kakor latinsko govorili. Sv. Luka, ki je bil učenec sv. Pavla, je pisal svoj evangelij najbrže med letom 59. in 60., gotovo pa pred letom 67., ni pa gotovo, ali v

Cezareji ali v Rimu. Kot nadaljevanje svojega evangelija je spisal »acta apostolorum«, dejanje ali zgodovino apostolov, ki jo sklene z ujetništvom sv. Pavla Rimu (60—62). Sv. Janez je spisal svoj evangelij v grškem jeziku še pred koncem prvega stoletja, tako tudi svoja tri pisma in apokalipso. Sv. Pavel je vsa svoja znamenita in učena pisma pisal v grškem jeziku v drugi polovici prvega stoletja po Kristusu, ko so povsod govorili grško. Istočasno je pisal sv. Peter dve pismi iz Rima. Sv. pismo novega zakona in razširjanje sv. vere je torej v najtesnejši zvezi z grškim jezikom.

Apostolski očetje so tudi mnogo pisali v grškem jeziku. Imeniten je nauk 12 apostolov: *Διδαχὴ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων*. Znamenito je pismo sv. Klemēnta Korinčanom, ki je bil med prvimi papeži v Rimu. Z globoko vernostjo in navdušenostjo so pisana pisma sv. Ignacija, mučenca in škofa iz Antiohije, ki je bil za cesarja Trajana v amfiteatru v Rimu vržen pred divje zveri. Istotako pismo sv. Polikarpa, mučenca in škofa v Smirni, učenca sv. apostola Janeza. Sv. Polikarp je bil sezgan l. 155. po Kristusu v Smirni za vladanja Antonina Pija.

Znameniti so zapiski Papija, škofa v Hierapolju, ki je poznal še sv. apostola Janeza in je občeval s Polikarpom. Tudi pismo *Ποιμὴν* je zelo poučno. Sicer apostolski očetje niso bili veliki pisatelji, ampak veliki značaji. Niso bili tako zelo izobraženi, kakor cerkveni očetje 4. in 5. stoletja, zato niso mogli pisati v posebno učenem slogu ter sistematično obdelati tvarino. Bili pa so resnično pobožni, prešinjani z nauki sv. evangelija ter zanesljivi poročevalci krščanskega življenja in gibanja prvih stoletij.

Važni so grški cerkveni pisatelji 3. in 4. stoletja. Klemen iz Aleksandrije je bil zelo učen Grk, ki je že zgodaj postal kristjan. Njegovi spisi, posebno *στροματεῖς*, so znanstveni dokazi za krščanstvo, podobni spisom sv. Tomaža Akvinskega, katere je zbral v svoji »Summa«, seveda ne tako striktno urejeni, ampak podobni travniku, polnemu pisanega cvetja. Pravijo pa, da obsegajo *στροματεῖς* tudi mnogo potez iz stare grške literature, ki se nikjer drugod ne dobē. Ne bom navajal spisov učenega grškega eksegeta Origena, sv. Gregorja Čudodelnika in sv. Dionizija Velikega, saj so obče znani posebno učenjakom bogoslovne vede, ker so pisali učena dela o krščanstvu v grškem jeziku. Učeni bogoslovci ne morejo pogrešati znanja grškega jezika, ker morajo proučevati bogoslovno znanost po originalih. Zato bi se ne smela na nobeni gimnaziji popolnoma opustiti grščina; tudi na realni hgimnazijah bi se morala vsaj deloma učiti. Nadomestek grščine z živim jezikom je slab, ker živi jeziki so fonetični ter ni treba mnogo misliti.

V starih jezikih se kaže več dušne moči, več uma, več natančnosti kakor v novih. Zato je treba učencu tudi več misliti pri učenju staroklasičnih jezikov kakor pri novih, modernih. Zdravstvena veda je dokazala, da najbolj utruji učence matematika in analiza ali slovnica staroklasičnih jezikov. Najmanjšo utrujenost pa čutijo učenci pri pouku modernih jezikov. Iz tega sledi, da bi z odpravo grškega jezika močno opešala pri učencih moč duha; učenci bi postali bolj površni ter preplitvo izobraženi. Stari jeziki so bili pa tudi lepši kakor novi. Stari grški jezik je bil mnogo lepši kakor sedanji, ki ni več tako blagodoneč.

Da bodo učenci čutili jednatost in lepoto grškega jezika, mora učitelj zanimivo in jasno razlagati, posebno koristno je znanje primerjalnega jezikoslovja. Kdor razume staroslovenščino, mu to pomaža tudi v grščini, n. pr. pri razlagi raznih aoristov, ki je nesestavljen (πεκτ, ἔβαλον), sestavljen (pekohτ, ἔλυσσ,) in aorist brez veznega vokala (πῆστ, ἔβην), seveda se morajo sestavine natančno poznati ter učencem pojasniti. Večkrat se pa zgodi, da je učiteljeva razlaga pomanjkljiva ter nejasna. Spominjam se, da se nam je v gimnaziji razlagalo, da stara slovenska poluglasnika τ, in ɫ (jor in jer) v naši novi slovenščini

zastopata široke samoglasnike (a, o), oziroma ozke (i, e). Pa to je veljalo le za takratni staroslovenski jezik. P. Škrabec namreč piše na platnicah v »Cvetju« X, 8, dobesedno: »Res se je v stari slovenščini ,jer' nadomeščal z e, ,jor' pa z o. V naši slovenščini pa sta se ,jer' in ,jor' zenačila v en glas, in ta je torej po pravici nekaj srednjega med njima; ne more se torej primerno spreminjati ni v o ni v e, temveč le v to, kar je med njima v sredi, namreč v a, n. pr. d₁n₂ = dan, ne den.«

Tako je treba tudi v grščini to, kar se mora vzeti, precizno razložiti. Boljše je manj, pa tisto dobro. Gotovo je, da morajo znati učenci imena sklanjati in glagole spregati. Važni so nepravilni glagoli, pa tudi oni, ki se vežejo s predikatnimi participi itd. Posebno znamenito je v grščini, da se more rabiti vsaka besedica za atribut, n. pr. ἡ ὁδός, τῆς ζωῆς, ἡ τοῦ θανάτου ὁδός, pot življenja in smrti; οἱ τότε ἄνθρωποι, takrat živeči ljudje. Nasprotno so pa nekatere besede, ki se morajo rabiti predikatno, kakor: οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ta človek. Vse to in drugo potrebno mora učenec znati, ker prav pogostokrat pride na vrsto v grških klasikih.

Grška sintaksa pa ni tako natančna, kakor latinska. Subjektivni in objektivni pripovedovalni stavki se vežejo tudi v grščini s subjektivnim akuzativom in predikatnim infinitivom, torej z acc. cum inf., pa tudi lahko s stranskim pripovedovalnim stavkom, v latinščini pa ni tako. Zato pa tudi reflektivni zaimke v grščini ni tako natančen in pogosten, kakor v latinščini. Drugi notranje zavisni stavki, ki se ravnaajo po konsekvaciji modorum, imajo za stranskim časom nadrednega stavka optativ, ostane pa lahko tudi konjunktiv. V latinskem pa je konsekvacija temporum v teh primerih zelo natančna. Participijalne konstrukcije ima grščina redko. Ravnaajo se po istem razmerju dejanj, kakor v latinskem, le namesto abl. absol. je v grščini absolutni genitiv.

Največjo moč ima grščina pač v pogojnih stavkih. Najtežji sta potencialna in irrealna perioda, ker se na videz med seboj ne ločita. Učenec mora poznati nekoliko grško zgodovino, ker so stavki pogostokrat vzeti iz nje. Mislim pa, da se rabi potencialna perioda, če je možnost pogojnega dejanja dana, oziroma verjetna; če take možnosti ni in je izključena, se mora pač rabiti irrealna perioda. Torej gre tu za možnost ali nemožnost dejanja. Tretjo ali eventualno periodo smo svojčas rabili za preddobno dejanje, kakor v latinščini futurum exactum, ki je v bistvu to, kar conj. aoristi. V zadnji številki »Časa« predlanskega leta je dr. Debevec v svoji stvarni kritiki o novi grški slovnici izbral za primer grških pogojnih stavkov posebno kritično periodo. Jaz bi bil rabil tretjo periodo, oziraje se na futurum exactum v latinščini. Sodeč po notranji zvezi proreka in poreka in po dejstvih, bi bilo tudi pravilno, ker gospod doktor sam pravi, da bi bil Demosten lahko rabil vse štiri periode. Rabi pa prvo, da bi kot govornik Atence navdušil za pomoč Olintu ter svoje subjektivno mnenje o možnosti ali pričakovanju pogoja za hip zataji: »Εἰ προησόμεθα τοὺς Ὀλυνθίους, τι τὸ κωλύον ἔσται Φίλιππον. Ako na cedilu pustimo Olinčane, kaj bo Filipa še oviralo?«

Torej s splošno-znanstvenega in vzgojnega, posebej še s teološkega stališča je grščina važna ter se ne bi smela popolnoma opustiti. Seveda tako obširno in intenzivno kakor nekaj se ne bo mogla zahtevati, ker πάντα ῥεῖ (= vse teče).

Društvena in stanovska kronika.

Preosnova ljudske šole.

O namenu ljudske šole. Namen šole je izražen skoraj v vsakem šolskem zakonu drugače. Poleg znane naloge avstrijskega šolskega zakona, da je otroke versko-nravno vzgajati, razvijati jim duševne moči ter jim dajati pravo podstavo, da bodo enkrat vrli ljudje itd., je odsek jugoslovanskega učiteljstva v svojem »Načrtu za preustrojitev šolstva in narodne vzgoje« (februarja 1919) postavil za namen šole med drugim »enotno etično, narodno, socialno izobrazbo in razvoj individualnih sil do samostojnosti«.

»Prosvetni odbor« v Beogradu je postavil (v septembru 1919) za 1. člen sledeči stavek: »Smoter narodne šole je, da vzgoje deco v narodnem in moralnem duhu in da jo pripravijo za državljansko življenje, a posebno, da širijo pismenost in prosveto v narodu.«

Sedaj predloženi načrt Radojevića, načelnika oddelka za osnovo šolstva v ministertvu prosvete itd. (priložen v »Učiteljskem Tovarišu« 29. decembra 1921, št. 53) pa pravi: »Osnovna šola širi med narodom pismenost in prosveto, razvija nacionalno in državno zavest in versko strpljivost; utrjuje moralna načela za praktično življenje in daje osnovo za nadaljnje izobraževanje.«

Akademski socialno-pedagoški krožek ljubljanskega vseučilišča je z ozirom na to različno naziranje priredil dne 9. februarja diskuzijo o 1. členu Radojevićevega zakonskega načrta. Poročilo o tem je deloma znano. Vsi so se strinjali v tem, da je ta člen pomanjkljiv in da se najvažnejše, na vzgojo, sploh ne ozira. Tudi ne kaže pred svetom poudarjati nepismenosti, tega so se ognili Francozi in drugi. Na zborovanju so se navajali razni zakoniki drugih držav, n. pr. pruski, ki goji versko-nravno in domovinsko vzgojo ter za življenje potrebne vednosti in spretnosti. Podobne so določbe v drugih nemških pokrajinah, ki zahtevajo vzgojo naraščaja s telesnimi, duševnimi in družabnimi vrlinami. Francoski zakonik nima nič o namenu in pove samo, da obsega pouk: 1. telesno (fizično), 2. intelektualno in 3. moralno vzgojo.

Na omenjenem krožku se je poskušalo najti kako boljšo formulacijo. Univ. prof. dr. Ozvald je kratko sestavil sledeči namen ljudske šole: »Ljudska šola vzgajaj otroka tako, da bo takrat, ko doraste, v stanu se samostojno udeleževati gospodarskega in duševnega življenja narodovega.« Hvalevredno je, da nabira akademski socialno-pedagoški krožek še nadalje zadevno gradivo.

Podružnica »Slom. zveze« za mesto Ljubljana je prav kratko izrazila namen šole

tako-le: »Osnovna šola vzgajaj mladino v versko-nravnem duhu in dajaj osnovo za nadaljnjo izobrazovanje.«

Namen šole moramo pa tudi tako konkretno formulirati, da ga lahko razumejo preprosti ljudje, ki nimajo dosti pojmovanja o etiki in drugem znanstvu, n. pr. starši in drugi vzdrževalci šole na deželi, zato predlagam in utemeljum sledečo formulo: Ljudska šola ima namen, smotreno razvijati in utrjevati po družini, cerkvi in državi za življenje določene nauke. Šola torej upošteva družinsko, versko-nravno in državno, oziroma narodnostno vzgojo. Zaradi velike in nenadomestljive etične vrednosti imej poseben poudarek versko-nravna vzgoja. (O tem in o drugih pripombah za preustrojitev šolstva sem v enakem smislu že poročal v »Slov. Učitelju« l. 1919, št. 7/9.) V tu navedeni »smotrenosti« je umevna tudi sicer zahtevana harmonična vzgoja, enako intelektualna in telesna iz francoskega zakonika. Z verskonravno vzgojo je izražena tudi verska strpljivost. Družino je vsakakor treba vzeti za podlago ter na isto nasloniti nadaljnjo splošno vzgojo, katero naj završuje po najboljših naukih cerkve in države. V tem oziru bo seveda treba najti tudi z ustavo neko soglasje in v takem smislu določiti posamezne člene novega šolskega zakona.

Vobče je smatrati prvi člen, ki govori navadno pri vsakem zakoniku o namenu, za nekaj naslov, ki ne more vselej povedati vsega in je treba poznati ali predelati še nadaljnjo vsebino, ako hočemo izreči kaj tako splošnega, kakor je namen vsega.

Kdor vidi le šolsko delo pred seboj — in to je učitelj — se manj ukvarja s celotnim namenom ter misli več na podrobno delo samo, dasi s tem nikakor ne pravi, da bi ne smel imeti celotnega načrta pred očmi. Za šolo je treba poznati načrt in sredstva, s katerimi se dosežejo dobri vzgojni in učni uspehi, upoštevati pa treba še zapreke, n. pr. revščino, slabe navade, nevednost staršev. Prav posebno važno je razmišljanje o smotrih ali ciljnih posameznih predmetov. Ako bi se namen šole začetkom še tako dobro formuliral, bi delo vendar ne bilo popolno, če bi se slabo uredile podrobnosti. Zato je učiteljstvo pri novem načrtu hitelo k presojevanju posameznih določb. Namen šole bi tudi opravičeno postavili v praksi za zadnjo točko ali kot izvajanje iz vsega načrta. Pojem o namenu šoli sili v širjavo in ga je obdelavati posebno s pogledom na pošolsko dobo. V industrijskih

krajih se namen šole vse drugače zrcali, kakor na kmetih.

Pri lahko umljivem dr. Ozvaldovem stavku o namenu šole je pojem o samostojnosti pri gospodarstvu, na podstavi dalje tu sledečega utemeljevanja, izpopolniti še na drugo stran.

Samostojnost prehaja namreč pri mladini zelo rada v svojeglavnost, v zanikrni egoizem in brezmejno svobodo, kjer ni čuta za dolžnosti do bližnjega in za dober značaj. Pomislimo, koliko nesporazumljenja je dandanes v družinah med starimi in mladimi. Kolikokrat tožijo mojstri o svojih pomočnikih, ko postanejo samostojni, kako malo jih poznajo in spoštujejo. Tudi kapitalizem ne bi bil tako slab, ker zelo odgovarja človeški naravi, da zbira imetje, a njegova silno slaba stran je brezsrčen egoizem, ki povzroča, da ga od te strani zaničuje toliko človeštva. Zato je treba, da vodi vzgoja k neki vzajemnosti ali solidarnosti in socialnemu pojmovanju. Nikdar ne bo na svetu trajno veljalo, da bi eni preveč samostojno uživali, drugi pa samo zanje delali in skrbeli. Korist gospodarstva imej pomen tudi za splošnost. Stare Grke je treba glede harmonične vzgoje nekoliko drugače presojati. Likurgov strogi vzgojni zakon je dovoljeval malo samostojnosti mladini. Prvo je bila disciplina, in dokler so Grki to ohranili, so se vzdržali v zgodovini. Osebnost samostojnost so morali žrtvovati v korist celote — države. Dandanes vemo, kako pomisljiva je pri skupnem gospodarstvu, pri velevažnem zadružništvu solidarnost članov v zvezi z njihovimi samostojnimi gospodarskimi zmoglostmi. Zaradi nevzajemnega smisla in delovanja je mnogo z najboljšim namenom ustanovljenih zadružnih naprav propadlo, v občinah pa je postal nemožec vsak napredek. Izraz »vzajemnost« ima svojo etično vsebino, brez morale se vzajemnost sploh ne vzdržuje in ne nivelira. Torej je v dr. Ozvaldovem predlogu o namenu šole k besedi »samostojno« še dostaviti »vzajemno«, da se glasi (kakor ga je sprevjela tudi podružnica »Slom. zveze« za ljubljansko okolico): »Ljudska šola vzgajaj otroka potom verskonravne vzgoje tako, da bo takrat, ko doraste, v stanu se samostojno in vzajemno udeleževati gospodarskega in duševnega življenja narodovega.«

Fort. Lužar.

Uspomena na Vojvodu Живојина Мишића.

У данима, кад је душа највише патила, на Солунском Фронту, решише учитељи-ратници, да одрже учитељску скупштину у Водену. На молбу њихову Војвода Мишић издао је наређење свима јединицама на Солунском Фронту, да одобре одсуство свима учитељима ради доласка у Воден на учитељску скупштину.

Па не само што је одобрио одсуство, но је следовало наређење Главној Интендантури,

да се у Реконв. Одељењу у Водену спреми храна и дочек за учитеље.

15. августа 1918. године састасмо се сви у граду Водену. Било је ту учитеља и официра и редова из рова и обвезника чин. реда. Војвода Мишић достојно је ту скупштину својим поздравом. На наш поздрав он је скупљеним учитељима телеграфски одговорио ово:

Председнику Скупштине Југослов. Учитеља на Солунском Фронту, г. Станоју М. Мијатовићу — Воден.

Захваљујем на поздраву и лепим жељама. Уверен сам, да ће Удружење наших најврснијих културних радника са успехом продужити свој плодни рад на образовању и духовноме јединству нашега народа, као што су учитељи, служећи мачем и пером узвишеној заветној мисли ослобођења и уједињења јужног Словенства, умели и на бојном пољу да осветљају образ узорним јунаштвом и примерном оданошћу своме Врховноме Команданту.

Ја се дичим таквим својим врлим сарадницима.

Живели учитељи на понос нашега народа и наше дичне војске

15. августа 1918. год. Буковик, положај.

Војвода Мишић.

То је поздрав славног Војводе, упућен учитељима у најтежим данима нашег страдања. Оне откривају његова схватања и погледе на високе задатке народне школе и учитељства и живе у благодарном сећању оних, којима су тако свесрдно биле упућене.

(»Народна просвета«, 1921, бр. 6.)

Pitak iz Mitiline je izdal zakon, da mora oni, ki je v pijanosti storil zločin, trpeti dvojno kazen. Tudi Plato, Aristotel in Plutarh niso smatrali pijanosti za opravičujoč vzrok, temveč so se izrazili, da je Pitakova določba prava zakonodajna modrost.

Molitev za slovanski rod. Dvoglasna pesem s spremljevanjem harmonija ali klavirja. Vglasbil in izdal A. Kosi, šolski ravnatelj v Središču ob Dravi. Cena 2 Din, s poštnino 2-25 Din. — Tako se zove mična v narodnem tonu zložena pesem, ki je kaj primerna, da jo pojo sedanje dni v šolah in na raznih prireditvah. Skladba se dobi pri skladatelju v Središču ob Dravi in po vseh knjigotržnicah po Slovenskem in Hrvatskem.

»**Socialna misel**«, mesečnik za vse pravo socialnega in kulturnega življenja. — Upravništvo: Prodajalna Katol. tiskovnega društva, Ničman, Ljubljana. — Stane letno 25 Din. — Vsebinska 1. številke je sledeča: Socialna misel. — Dr. A. Gosar: Cilji in pota krščanskega socializma. — Fr. Terseglav:

Vera životvoren činitelj socialnega življenja. — J. Kralj: Program in taktika ljudske stranke. — Dr. A. Tominec O. F. M.: Sv. Frančišek in socialno vprašanje. — H. Vodopivec, nač. min. financ: Izenačenje neposrednih davkov. — Ada Negri: Pesem. — Dr. J. Brejc: Pravni položaj imovine dežele Kranjske. — Pregled in drugo. — Gojitev socialne misli in zavesti v poedincih je veljavna naloga naobražencev, zato list učiteljstvu toplo priporočamo.

»Prerod«, glasnik za нравno vzgojo naroda. Cena 10 Din. Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Poljanski nasip 10. Štev. 2 ima sledečo vsebino: Naš shod za нравni prerod. — F. S. P.: Boj nenravnosti! — Ks. Meško: Ali res ni mogoče? — Univ. prof. dr. Metod Dolenc: Alkohol in kriminaliteta. — Alkoholna statistika za Slovenijo v letu 1920. — Dr. Fr. Göstl: Književna ocena. — Na oder ž njimi! — Pametnice. — Drobiž. — Za delo med narodom je ta list poleg stanovskega glasila vsakemu učitelju najbolj potreben. Učiteljstvo poskrbi, da postane »Prerod« najbolj razširjen družinski list!

Naročniki »Slov. Učitelja« naj se s 1. aprilom spomnijo na naš sklad. Listu so priložene položnice, da se lahko naročnina tudi naravnost pošlje na glavni odbor. Ako je kdo že pri podružnici ali sicer vse poravnal, ga seveda ta opomin ne zadeva. Naročnina je še prejšnja, le za dijake smo jo znižali na 5 Din, revni pa dobijo list tudi brezplačno.

Izlet v Brno. Jugoslovanska telovadna organizacija Orlovska zveza priredi meseca avgusta 1922 za kakih šest do sedem dni izlet v Brno. Izletniki učitelji in učiteljice naj se takoj prigrasijo centralnemu odboru »Slomškove zveze«, da se jim preskrbijo legitimacije in druge reči. Posamezni premožnejši člani in članice naj sami zase takoj začno nalagati denar. Za osebo bo treba le okrog 1200 kron za cel izlet; v tej približni vsoti je všteta vožnja, hrana, stan, potno dovoljenje, vstopnice in zmerni privatni izdatki, čsl. krona računana 5—6 jugoslovanskih kron. Jugosl. Orlovska zveza sprejme le take priglase, ki se vpošljejo skupno z najmanj 400 K predplačila in reverzom, da se bo priglasenec ravnal po navodilih vodstva cel čas izleta. Da se olajša priglaševanje in zbiranje denarja, se dovoli, da pošljejo priglasenci (po čeku O. Z.) do 15. marca

400 K, do 15. junija drugih 400 K, do 15. julija pa tretjih 400 K. Lahko tudi vseh 1200 K prvič (ti dobe neke ugodnosti, ker olajšajo s tem priprave). Priglasenci, ki se marca še ne priglase, morajo junija poslati 800 K, julija pa 1200 K obenem. Kdor bi potem ne mogel iti, dobi denar nazaj.

Egipčani so že naprej določili mejo, koliko vina se sme pri pojedinah in drugih prilikah zaužiti. Enako so Spartanci pili le skromno merico vina, pač pa so enkrat na leto pošteno upijani svoje suznje, da so na njih kazali otrokom nizkost pijanstva.

Rimski cenzor je smel izključiti senatorja vsled pijanosti iz senata in mu vzeti njegovega konja.

Pri Atencih je veljalo za glavni zločin, če se je kaka oseba magistrata upijanjila. Kartazani so prepovedali upijanljive pijače oblastnikom, vzgojiteljem, vojakom in služabnikom.

Likurg iz Tracije je alkoholno zlo zgrabil pri korenini, ko je zapovedal posekati trte, — zgled, ki ga je leta 704. posnel tudi Terkul iz Bolgarije.

Kopalnice v zagrebških šolah. Mestni fizikat v Zagrebu je dal po vseh mestnih ljudskih šolah napraviti za šolsko mladino brezplačne kopalnice.

Bolna deca v državi. Po dosedanjih podatkih oddelka za zaščito dece v ministrstvu za socialno politiko je v naši državi 580 slepih, 1862 gluhih in nemih, 2687 pohabljenih, 1802 duševno omejenih, 1915 škrofuloznih in 286 sifilitičnih otrok.

Prva slovanska šola v Berlinu. Dne 11. marca je bila v Berlinu otvorena češko-slovaška ljudska šola, ki je prva slovanska šola v Berlinu. V šolo se je vpisalo nekaj nad sto otrok. Povodom otvoritve so se vršile velike slovesnosti. Vsenemška narodna in verska nestrpnost in nadutost v Nemčiji vidno pojema, kajti ni prišlo do nobenih incidentov.

IZPISEK IZ SEJNEGA ZAPISNIKA SEJE VIŠJEGA ŠOLSKEGA SVETA

z dne 19. in 20. januarja 1922.

Po poročilih o tekočih zadevah so se sprejeli predlogi o pouku kmetijstva, združništva na učiteljskih in o predavanjih o zaščiti dece v šolskem letu 1921/22. Sestavili so še predlogi za imenovanja učiteljev na srednješolskih zavodih.

Sklenilo se je tudi, da bodi gimnazija v Murski Soboti realna gimnazija.

Sklepalo se je o disciplinarni zadevi neke gojenke in o disciplinarnem postopanju zoper nekatere učne osebe na osnovnih in meščanskih šolah.

Nadalje so se imenovali na stalna učna mesta: za stalno učiteljico srbohrvaščine v Ljubljani Ruža Ružič, učiteljica v Basiljevu; za učiteljico v Koprivniku Terezija Šušteršič, sedaj začasno istotam; za nadučitelja v Travi Alojzij Blenkuš, učitelj v Starem kotu; za nadučitelja v Tržišču Vinko Klanšek, začasno istotam; za učitelja v Radečah pri Zidanem mostu Josip Armič, začasno istotam; za učiteljico v Stari vasi Ernestina Kokot-Bradaška; za nadučitelja v Celju (deška šola) Josip Bizjak, nadučitelj v Bočni, sedaj začasno v Celju; za učitelje pa Rihard Pestevšek, Josip Valenčič, Maks Wudler, Ciril Preželj in Roza Voglar-Knez, sedaj vsi začasno v Celju; za nadučiteljico v Celju (dekliška šola) Ivanka Zupančič, učiteljica v Šmarju pri Jelšah; za učiteljice Barbara Zupanek, Josipina Bizjak-Koderman, sedaj začasno v Celju, in Minka Gradišnik, učiteljica začasno na okoliški šoli v Celju; za učitelja na šoli v Marenbergu: Stanko Lavrič in Ivan Muršec, oba začasno istotam, in za učiteljico Olga Knapič, učiteljica začasno v Vidmu. Za nadučitelje v Mariboru so bili imenovani: na I. deški ljudski šoli Fran Vabič, na II. Mirko Kožuh, na III. Ivan Tomažič, vsi začasni voditelji na istih šolah; za stalne učitelje: na I. Anton Nerat, Mirko Ravter, oba začasno v Mariboru, in Rudolf Mencin, stalni učitelj pri Sv. Petru pri Mariboru; na II. Hinko Karničnik, nadučitelj pri Novi cerkvi, in Ludovik Petrič, učitelj v Konjicah; na III.: Josip Malenšek, Albin Horvat, oba začasno v Mariboru, in Ivan Šumljak, začasno na meščanski šoli v Žalcu; na IV.: Anton Osterc in Fran Serajnik, oba začasno v Mariboru.

Dalje so bili imenovani: za stalno učiteljico v Hočah Terezija Zevnik, sedaj začasno v Brežicah; v Št. Ilju v Slovenskih goricah Marija Roth, sedaj začasno v Svečini; za nadučitelja pri Sv. Križu nad Mariborom Ivan Klugler, sedaj začasno istotam; za učitelja v Lajtersbergu-Krčevini Fran Hoberman, začasno istotam; za učiteljico v Limbušu Franja Hribar-Ušeničnik, stalna učiteljica v Laporju; za učiteljico pri Sv. Lovrencu nad Mariborom Pavla Troha-Javnik, začasno istotam; za učitelja-voditelja pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju Avgust Rozman, stalni učitelj v Št. Ilju pri Velenju; za učitelja v Pobrežju pri Mariboru Fran Kerhlanke, nadučitelj v Tepanjah; za učitelje v Radvanju: Ivan Jordan, nadučitelj pri Sv. Ožbaldu ob Dravi, Drago Rustja, učitelj Pod Velko; za učiteljice: Marija Zalar, začasno v Šmartnem ob Dreti, Ana Rober, stalna učiteljica v Črešnjevcu; za učiteljico v Razvanju Antonija Šijanec-Boben, sedaj začasno istotam.

Za stalne učitelje (učiteljice) so bili imenovani: na deški šoli v Studencih pri Mariboru Aleksander Alt, Fran Rošker, oba začasno istotam; Albert Planer, stalni učitelj v Črešnjevcu; na dekliški osnovni šoli v Studencih Ana Hren-Enoh, Franja Rebolj, Josipina Mlinarič, vse začasno v Studencih pri Mariboru; za učiteljico pri Sv. Andražu v Slovenskih goricah Antonija Manko-Rebolj, učiteljica pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji; za učitelja v Črni Ivan Kuhar, stalni učitelj, začasni voditelj istotam; za učitelja-voditelja v Črnečah Jernej Jedlovčnik, sedaj začasno istotam; za nadučitelja v Dravogradu Ivan Kuraž, začasno istotam; za nadučitelja v Kotljah Adolf Sokol, začasno istotam; za nadučitelja v Mežici Ivo Feinič, začasno istotam; za nadučitelja na Tolstem vrhu Peter Močnik, začasno istotam; za nadučitelja pri Sv. Martinu na Pohorju Ivan Zagažen, učitelj v Dobrni; za nadučitelja pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah Josip Velnar, sedaj začasno istotam; za nadučitelja v Lokah pri Sv. Juriju ob Taboru Izidor Koch, sedaj istotam.

Za stalnega kateheta sta bila imenovana: na II. dekliški meščanski šoli v Mariboru p. Grat Kostanjšek in na I. deški osnovni šoli v Mariboru p. Anton Avbelj.

Za učiteljice ženskih ročnih del so bile imenovane: v Studencih pri Mariboru in Pobrežju Karolina Rošker-Dobovišek, začasno istotam; za šolo pri Sv. Marku niže Pluja Katarina Zorman, stalna učiteljica ženskih ročnih del pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah; za Dravograd Regina Judnič, sedaj v Turnišču; za Prevalje Antonija Vertovšek; za šolo v Sevnici Marija Bovha. — Glede nekaterih mest se je sklenilo, da se iznova razpišejo; oddaja drugih pa se je morala odložiti.

Sklepalo se je nadalje o nekaterih začasnih pridelitvah. Razširila se je šola v Trbovljah-Vodah v osemrazrednico. Sistemizirala so se mesta stalnih katehetov na osnovni šoli na Viču in tri v Ljubljani.

Sklepalo se je o predlogih glede upokojitve nekaterih učiteljev (učiteljic) in pa o povišbi nagrad za nadstvelne ure meščanskošolskim učiteljem.

(Uradni list št. 15.)

Izpisek iz zapisnika izredne seje višjega šolskega sveta z dne 7. februarja 1922.

Obravnaval se je načrt zakona za srednje šole. Pred sejo je ta načrt pretresal odsek, sestavljen iz nekaterih članov višjega šolskega sveta, ki je sklenil priporočati nekatere izpremembe. O sklepih tega odseka je poročal zboru nadzornik za srednje šole *Wester*. V splošnem so bili sprejeti ti-le predlogi: V smislu zakonskega načrta naj se uvede enotna srednja šola v vsej državi. Meščanska šola ostani poseben šolski tip. Absolventi meščanskih šol se smejo priglašati k nižjetečajnemu izpitu. Srednje šole so v prvi vrsti podrejene oblastvenemu oddelku za prosveto ali posebnemu delegatu ministrstva za prosveto. »Glavni prosvetni savez« bodi sestavljen iz zastopnikov vseh delov kraljevine.

Natančna stilizacija tega predloga se je prepustila oddelku za prosveto in vere. Pogrešal se je obris podrobnega učnega načrta. V obliki resolucije je predlagal višji šolski svet ministrstvu za prosveto: Višji šolski svet izreka mnenje in željo, da bi se za prosvetno upravo glede ozemlja, kjer bivajo Slovenci, ustanovil samo en oddelek ali ena delegacija za prosveto.

Nato so se prečitali in pregledali posamezni členi zakonskega načrta ter predlagale izpremembe.

Pojasnilo o zadevi učitelja *Vinka Möderndorferja* se je sprejelo na znanje. Istotako je višji šolski svet pritrdil predlogu za izključitev učenca neke srednje šole.

Učitelj-voditelj *Anton Skala* na enorazrednici v *Topolšnici* se je začasno pridellil v službovanje IV. deški šestrazredni ljudski šoli v *Mariboru*.

Za stalnega učitelja na šestrazrednici v *Rajhenburgu* je bil imenovan *Zmago Bregant*, začasni učitelj in voditelj v *Pamečah*, za stalnega nadučitelja na štirirazrednici na *Bizeljskem* pa *Gustav Pečnik*, začasni učitelj in šolski voditelj istotam.

(Ur. list št. 18.)

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

Vsled naročila višjega šolskega sveta z dne 4. marca 1922, št. 3033, razpisuje mestni šolski svet v stalno popolnitev nastopna učna mesta:

a) dvoje učnih mest na mestni barjanski šoli, in sicer eno za moške in eno za ženske učne osebe;

b) mesto stalnega suplenta za deške osnovne šole (samo za moške) s sedežem na I. mestni deški osnovni šoli.

Prosilci in prosilke za podelitev za zgoraj označena učna mesta naj vlagajo svoje pravilno opremljene prošnje po predpisani službeni poti pri mestnem šolskem svetu v *Ljubljani najkasneje do 10. aprila 1922. leta.*

Zakasnele ali pomanjkljive prošnje se ne bodo upoštevale.

Družba sv. Mohorja je kupila pravico do vseh natisnjenih in še nenatisnjenih spisov pisatelja *dr. Fr. Detela*. Izdala je ravnokar I. ilustrirani zvezek njegovih zbranih spisov, ki obsega zgodovinsko povest »*Hudi časi*« in veseloigro »*Blaže duše*«. Slike je risal *g. dr. Sterle*, akademiški slikar in vodja slikarske šole v *Ljubljani*. Zgodovinska povest bo zanimala vse ljubitelje leposlovnega čtiva in vse častivce priljubljenega pisatelja. Veseloigra »*Blaže duše*« pa bo razveselila tem bolj slovenski svet, ker potrebujejo naša gledališča najbolj izvornih igrokazov. Knjiga se dobi po vseh knjigarnah in stane *K 29.—*

»**Slovenski Učitelj**« izhaja sredi vsakega meseca. Uredništvo (*F. Lužar*) je v *Ljubljani*, *Glinška ulica 5/I*. Upravništvo (*Jul. Slapšak*) je v *Mostah* pri *Ljubljani*. Naročnina znaša *50 K*, za dijake *20 K*; društvena članarina je *70 K*. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije in naročnino pa upravništvo.

Last »*Slomškove zveze*«. — Oblastvom odgovoren *I. Labernik*, učitelj na *Rakovniku*.

Tiska »*Jugoslovanska tiskarna*« v *Ljubljani*.